
נספחים

פרסומים

סקרים

ז'ק בנדלק, "חברות בקופת חולים 2007-2006", סקר מס' 218, יוני 2008

דוח זה מציג נתונים על חברות בקופות החולים בשנת 2007 בהשוואה ל-2006. מוצגים בו נתונים על התפלגות המבוטחים לפי משתנים דמוגרפיים וכלכליים שונים וכן לפי יישוב. הנתונים מתבססים על קובץ בריאות המנוהל על ידי המוסד לביטוח לאומי והמשמש מקור הרישום הבלעדי של מספר תושבי מדינת ישראל החברים בקופות החולים.

בסוף שנת 2007, כ-7.2 מיליון נפש היו מבוטחים בקופות החולים, בהם כ-53.1% בקופת החולים הכללית, כ-24.1% בקופת חולים מכבי, כ-13.1% בקופת חולים מאוחדת וכ-9.5% בקופת חולים לאומית. מהנתונים עולה כי במהלך שנת 2007 כ-255,000 מבוטחים חדשים נרשמו באחת מקופות החולים ועוד כ-116,000 מבוטחים עברו לקופה אחרת. נמצא עוד, כי בקופות החולים מכבי ומאוחדת מבוטחות האוכלוסיות בעלות ההכנסה הגבוהה ביותר, ואילו בקופות החולים הכללית והלאומית מבוטחות האוכלוסיות בעלות ההכנסה הנמוכה ביותר.

ז'ק בנדלק, "ממוצעי שכר והכנסה לפי יישוב ולפי משתנים כלכליים שונים - 2006", סקר מס' 219, אוקטובר 2008

דוח זה מציג נתונים על שכר והכנסה, על תעסוקה ועל מעמד בעבודה לפי משתנים דמוגרפיים וכלכליים שונים בשנת 2006. הנתונים עוסקים באוכלוסיות העובדים השכירים והעובדים העצמאים המבוטחים במוסד לביטוח לאומי. כמו כן כלולים בדוח נתונים על עשירונים ועל מדד אי-השוויון בהכנסות מעבודה לפי יישוב ולפי מספר הילדים במשפחה.

הנתונים מתבססים על קובץ ביטוח ושכר שמנהל המוסד לביטוח לאומי ואשר מרכז באופן שוטף מידע על האוכלוסיות המבוטחות ועל הכנסותיהן. בשנת 2006 היו רשומים בקובצי המוסד כ-2.4 מיליון שכירים, כ-230 אלף עובדים עצמאים וכ-35 אלף עובדים שהיו גם שכירים וגם עצמאים במהלך השנה. השכר הממוצע של העובדים השכירים היה 7,607 ש"ח לחודש עבודה, לעומת הכנסה חודשית ממוצעת של 7,182 ש"ח לעובד עצמאי.

נמצא עוד כי שכר הנשים לחודש עבודה היה נמוך בכ-37% מהשכר הממוצע של הגברים. התפלגות השכר לפי צורת יישוב מראה כי השכר הממוצע ביישובים העירוניים הלא יהודיים נמוך בכ-32% מהשכר הממוצע ביישובים היהודיים.

אסתר טולידנו, "נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי - 2008", סקר מס' 220, ינואר 2009

הפרסום מציג נתונים על נשים שקיבלו דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי בשנת 2008, על תשלומים לדמי מזונות וכן על החייבים בדמי מזונות ועל היקף חובותיהם לביטוח לאומי. על-פי החוק, תשלומי דמי המזונות ממומנים באמצעות תקבולים מבני הזוג החייבים ובאמצעות האוצר.

הסקר העלה, כי בסוף שנת 2008 היו במוסד לביטוח לאומי כ-49.4 אלף תיקי מזונות פעילים: כ-20.4 אלף תיקים של נשים שקיבלו דמי מזונות וכ-29 אלף תיקים של נשים שחדלו לקבל תשלום, אך נשאר חוב בלתי משולם של בן הזוג.

ב-2008 שולמו דמי מזונות בסך 414 מיליון ש"ח בקירוב. סך כל התקבולים מבני הזוג החייבים בתשלום לתקופה זו היה כ-174 מיליון ש"ח, שהם 42% מסך כל התשלומים ששולמו לנשים בשנה זו.

אסתר טולידנו, "מקבלי דמי אבטלה בשנת 2008", סקר מס' 221, אפריל 2009

הדוח מציג נתונים על מובטלים שקיבלו דמי אבטלה בשנת 2008, בהשוואה לשנים קודמות ובפירוט מאפיינים דמוגרפיים ותעסוקתיים של המובטלים וכמה מאפיינים של האבטלה.

על פי הנתונים, במחצית הראשונה של שנת 2008, היתה ירידה רצופה במספר מקבלי דמי אבטלה ועליה חדה במחצית השנייה.

מספר מקבלי דמי אבטלה ירד מ-49 אלף בינואר ל-44 אלף ביוני. במחצית השנייה התהפכה המגמה ומספר מקבלי דמי אבטלה הגיע לכ-56 אלף בדצמבר 2009.

מקור הנתונים הוא קובץ נתוני התביעות לדמי אבטלה שאושרו (בתביעה פרטים על התשלום, על מאפיינים דמוגרפיים וכן על היסטוריית התעסוקה של המובטל).

זיק בנדלק, "חברות בקופת חולים 2008", סקר מס' 222, יוני 2009

דוח זה מציג נתונים על חברות בקופות החולים בשנת 2008 בהשוואה ל-2007. מוצגים בו נתונים על התפלגות המבוטחים לפי משתנים דמוגרפיים וכלכליים שונים וכן לפי יישוב. הנתונים מתבססים על קובץ בריאות שמנהל המוסד לביטוח לאומי והמשמש מקור הרישום הבלעדי של מספר תושבי מדינת ישראל החברים בקופות החולים.

בסוף שנת 2008, כ-7.4 מיליון נפש היו מבוטחים בקופות החולים, בהם כ-52.8% בקופת החולים הכללית, כ-24.6% בקופת חולים מכבי, כ-13.3% בקופת חולים מאוחדת וכ-9.3% בקופת חולים לאומית. מהנתונים עולה כי במהלך שנת 2008 כ-263,000 מבוטחים חדשים נרשמו באחת מקופות החולים ועוד כ-97,000 מבוטחים עברו לקופה אחרת. נמצא עוד, כי בקופות החולים מכבי ומאוחדת מבוטחות האוכלוסיות בעלות ההכנסה הגבוהה ביותר, ואילו בקופות החולים הכללית והלאומית מבוטחות האוכלוסיות בעלות ההכנסה הנמוכה יותר.

ז'ק בנדלק, "ממוצעי שכר והכנסה לפי יישוב ולפי משתנים כלכליים שונים - 2007", סקר מס' 223, אוקטובר 2009

דוח זה מציג נתונים על שכר והכנסה, על תעסוקה ועל מעמד בעבודה לפי משתנים דמוגרפים וכלכליים שונים בשנת 2007. הנתונים עוסקים באוכלוסיות העובדים שכירים והעובדים העצמאים המבוטחים במוסד לביטוח לאומי. כמו כן כלולים בדוח נתונים על עשירונים ועל מדד אי-השוויון בהכנסות מעבודה לפי יישוב ולפי מספר הילדים במשפחה.

הנתונים מתבססים על קובץ ביטוח ושכר שמנהל המוסד לביטוח לאומי ואשר מרכז באופן שוטף מידע על האוכלוסיות המבוטחות ועל הכנסותיהן. בשנת 2007, היו רשומים בקובצי המוסד כ-2.8 מיליון שכירים, כ-247 אלף עובדים עצמאים וכ-36 אלף עובדים שהיו גם שכירים וגם עצמאים במהלך השנה. השכר הממוצע של העובדים השכירים היה 8,165 ש"ח לחודש עבודה, לעומת הכנסה חודשית ממוצעת של 7,396 ש"ח לעובד עצמאי.

נמצא עוד כי שכר הנשים לחודש עבודה היה נמוך בכ-35% מהשכר הממוצע של הגברים. התפלגות השכר לפי צורת יישוב מראה כי השכר הממוצע ביישובים העירוניים הלא יהודיים נמוך בכ-32% מהשכר הממוצע ביישובים היהודיים.

אסתר טולידנו, "נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי - 2009", סקר מס' 224, ינואר 2010

הפרסום מציג נתונים על נשים שקיבלו דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי בשנת 2009, על תשלומים לדמי מזונות וכן על החייבים בדמי מזונות ועל היקף חובותיהם לביטוח לאומי. על-פי החוק, תשלומי דמי המזונות ממומנים באמצעות תקבולים מבני הזוג החייבים ובאמצעות האוצר.

הסקר העלה, כי בסוף שנת 2009 היו במוסד לביטוח לאומי כ-50 אלף תיקי מזונות פעילים: כ-20 אלף תיקים של נשים שקיבלו דמי מזונות וכ-30 אלף תיקים של נשים שחדלו לקבל תשלום, אך נשאר חוב בלתי משולם של בן הזוג.

ב-2009 שולמו דמי מזונות בסך 427 מיליון ש"ח בקירוב. סך כל התקבולים מבני הזוג החייבים בתשלום לתקופה זו היה כ-172 מיליון ש"ח, שהם 40% מסך כל התשלומים ששולמו לנשים בשנה זו.

שאל נמרודי ואחרים, "מקבלי גמלאות, רמת חיים ונתוני שכר והכנסה לפי יישוב", סקר מס' 225, פברואר 2010

הפרסום מציג בחלקו הראשון נתונים על מספר מקבלי גמלאות מהמוסד לביטוח לאומי בשנת 2009 ביישובים עירוניים בארץ שבהם יותר מ-2,000 תושבים ובמועצות אזוריות. כמו כן מוצגים נתונים על שיעור מקבלי הגמלה בכלל האוכלוסייה ביישוב ובכלל מקבלי הגמלה מהמוסד לביטוח לאומי.

בחלקו השני של הפרסום מופיעים נתוני שכר והכנסה בשנת 2007 ביישובים עירוניים בארץ שבהם יותר מ-2,000 תושבים: השכר הממוצע לחודש עבודה של השכירים, השכר הממוצע לחודש בשנה של השכירים (כאלה שלא עבדו שנה שלמה) וההכנסה הממוצעת של עצמאים.

הנתונים כפי שהם מוצגים יכולים להצביע במידה מסוימת על מעמדו הסוציו-כלכלי של היישוב ועל חוסנו הכלכלי והחברתי. שינויים בשיעור מקבלי גמלאות ביישוב על פני זמן עשויים להצביע על שינוי במצבו החברתי-כלכלי. לפיכך רשויות עירוניות יכולות להסתייע בנתונים לצורך תכנון מערך השירותים החברתיים לאוכלוסיית היישוב.

אסתר טולידנו, "מקבלי דמי אבטלה בשנת 2009", סקר מס' 226, אפריל 2010

בחוברות מוצגים נתונים על מובטלים שקיבלו דמי אבטלה בשנת 2009 בהשוואה לשנים קודמות ותוך פירוט המאפיינים הדמוגרפיים ומאפייני התעסוקה של המקבלים. עוד מוצגים בחוברת כמה אפיונים של האבטלה.

על פי הנתונים, שיעור האבטלה במשק עלה מ-6.1% ב-2008 ל-7.6% ב-2009, וזו עלייה של כ-25%. אצל הגברים העלייה היתה חדה יותר. גם במספר מקבלי דמי אבטלה היו מגמות זהות - מספרם עלה ביותר מ-50%. מספרם של הגברים ובעלי שכר גבוה עלה בשיעור גבוה יותר.

מספר המובטלים שמיצו את זכאותם לדמי אבטלה ופנו לשירות להבטחת הכנסה היה 5%.

מקור הנתונים לדוח הוא קובץ תביעות לדמי אבטלה שאושרו. תביעות אלה כוללות פרטים על התשלומים, על מאפיינים וכן על היסטוריית התעסוקה של התובעים.

דוחות מחקר

סלימאן אבו-בדר ודניאל גוטליב, "עוני, חינוך ותעסוקה בחברה הערבית-בדואית: מבט השוואתי", מחקר מס' 98, יוני 2009

המחקר בוחן את מצבה החברתי-כלכלי של האוכלוסייה הערבית-בדואית בנגב בהשוואה למצבה של כלל האוכלוסייה הערבית בארץ. בעשור האחרון מגמת ממדי העוני היא בעלייה. בשנת 2004 שיעור הנפשות העניות של האוכלוסייה הערבית-בדואית היה 52%, כשני שלישים מהם סובלים מעוני מתמשך.

בזכות מאגר נתונים ייחודי של אגודת הגליל משנת 2004 אנו לומדים שהמצב חמור במיוחד בקרב האוכלוסייה הערבית-בדואית ביישובים הלא-מוכרים, שם תחולת העוני היתה כמעט 80% ב-2004 והיא חמורה בערך פי שבעה מתחולת העוני בחברה הישראלית-יהודית. מאגר מידע זה מאפשר לראשונה לבדוק את מצב העוני של האוכלוסייה הערבית-בדואית המתגוררת ביישובים הלא-מוכרים. המאגר מאפשר גם ללמוד על השפעת הנגישות של האוכלוסייה הערבית לתשתיות ציבוריות בסיסיות, כמו תחבורה ציבורית, מערכות החשמל, המים והביוב, שירותי סילוק האשפה וכן תשתיות ציבוריות של בריאות וחינוך.

במחקר נבדקו הגורמים לעוני והקשרים ביניהם. כמו מחקרי עוני בינלאומיים אחרים, גם הממצאים במחקר זה מלמדים שמאפיינים אישיים ומשפחתיים - כגון השכלה, גיל, התעסוקה ומשלח היד של ראש משק הבית, גודל המשפחה ומספר המפרנסים הנוספים במשפחה - הם משתנים חשובים בהסבר ההסתברות של משפחה ערבית לחיות בעוני. בתחום החינוך נמצא כי חל תהליך של שיפור מתמיד וניכר בשיעורי הלמידה (שיעור הלומדים בפועל יחסית ללומדים הפוטנציאליים בקבוצת הגיל המתאימה) בהשוואה לדורות קודמים, בייחוד בקרב נשים. לפיכך חל צמצום בפערים בשיעורי הלמידה בין גברים לנשים לטובת הנשים. בתחום התשתיות נמצא כי יש אפליה של ממש באספקתם ברמה שלא הולמת משק מפותח כמו המשק הישראלי. הנגישות לתשתיות של האוכלוסייה הערבית בכלל ושל הבדואים ביישובים הלא-מוכרים בפרט היא כה נמוכה שהיא מעמידה חסם כבד בפני השתתפות נשים בכוח העבודה והתעסוקה, ולכן מקטינה את מספר המפרנסים במשק הבית. למצב התשתיות הירוד נמצאו גם השפעות שליליות על השלמת הלימודים בבתי הספר. לרמת תשתיות נמוכה יש גם השפעה עקיפה על הילודה דרך הקשר שבין השכלת האשה לילודה. הפגיעה בהשקעה בהון האנושי מיתנה בעצם את ההשפעה החיובית שיכלה להיות להשכלת האשה על העוני. ממצא נוסף הוא שהתעסוקה של אקדמאים ערבים רבים אינה תואמת את כישוריהם, כנראה בגלל אפליה בתעסוקה. התערבות ממשית של הממשלה בין היתר בתשתיות צפויה להניב תשואה חברתית גבוהה ולצמצם את מעגל העוני.

תמי אליאב, מירי אנדבלד, דניאל גוטליב וישראל קצינובסקי, "מגמות באי ציות לשכר המינימום - המקרה הישראלי", מחקר מס' 99, יוני 2009

מחקר זה בודק את המגמות והשינויים שחלו באי הציות לחוק שכר מינימום בעשור החולף ואת מאפייני העובדים המועסקים בשכר הנמוך משכר המינימום בשל הפרת החוק בידי מעסיקיהם.

ממצאי עבודה זו מראים כי רמת אי הציות לשכר מינימום נמצאת במגמת עלייה מתמשכת בעשור החולף, והיא גבוהה כנראה גם בראייה בינלאומית, זאת על אף שנות הצמיחה שאפיינו את מרבית השנים של העשור. במקביל עלו גם ממדי העוני בקרב מי שאינם זוכים להשתכר שכר מינימום בשל אי ציות מעסיקיהם לחוק. השימוש בטכניקות הסטטיסטיות השונות שנעשה במאמר מביא למסקנה שהקבוצות הסובלות מאי ציות מעסיקיהן לשכר המינימום הן אותן קבוצות שבהן גם עומק אי הציות גבוה יחסית. יחסי הכוחות השוררים בחברה הישראלית משתקפים גם בהיבט זה: סיכוייהם של העובדים הצעירים מאוד, העולים החדשים הכוללים בתוכם מרכיב ניכר של עובדים זרים, הערבים והנשים, גבוהים בדרך כלל הרבה יותר משל הקבוצות המשלימות אותן, להיות מי שמעסיקיהם אינם מציינים לשכר המינימום, ודפוסים אלה נותרו קבועים על פני כל השנים שנבחנו. ענף השירותים למשקי בית הוא הבולט ברמת אי הציות ובמרחק ניכר מהבאים אחריו (ענף האירוח ואוכל וענף החקלאות), ומשלח היד שבו אי הציות לשכר מינימום הוא הנפוץ ביותר הוא העובדים הבלתי מקצועיים.

עומק אי הציות הממוצע הוא כ-22% — דהיינו השכר לשעה של המשתכרים מתחת לשכר המינימום רחוק לפחות בשיעור זה משכר המינימום לשעה על פי חוק. גם שיעור זה משתנה בין קבוצות האוכלוסייה השונות: עובדים צעירים מאוד, לא נשואים, עולים עם ותק של עד 7 שנים בארץ, עובדים במשרות חלקיות ונשים, שגם תחולת אי הציות בהן גבוהה למדי, מועדים לקבל שכר הנמוך משכר המינימום בשיעורים הגבוהים ביותר.

שנטל וסרשטיין ולאה ענבר, "השתלבות נכים כלליים בעבודה וכדאיותה בעבורם", מחקר מס' 100, יוני 2009

השתלבות אנשים עם מוגבלות בשוק עבודה היא תהליך המושפע מהיבטים מגוונים, בין היתר ממצב הבריאות של המוגבל והמוטיבציה שלו לעבוד, מהיצע העבודה בשוק, מנכונות המעסיק הפוטנציאלי להתאים לו סביבת עבודה, מקיומה של חקיקה המעודדת או הבולמת את רצונו לעבוד וממידת ההשקעה בו כדי להכשירו לתחומי תעסוקה רלוונטיים.

באוגוסט 2009 נכנס לתוקף תיקון לחוק הביטוח הלאומי בעקבות ועדת לרון והמלצותיה, שנועד לקדם את השתלבותם של אנשים עם מוגבלויות בשוק העבודה. על פי התיקון, מי

שהשתלבו בשוק העבודה או שעתידיים להשתלב בו יוכלו לראשונה לקבל קצבת נכות כללית או להוסיף ולקבלה גם אם רמת השתכרותם גבוהה מזו השוללת את הקצבה ערב תיקון. ברוח זו בדק המחקר שני היבטים: כדאיות העבודה באמצעות השוואה בין אומדן השכר הפוטנציאלי להכנסה מקצבה ותרומת השיקום לשילוב בעבודה ולהתמדה בה.

אוכלוסיית המחקר כללה את האנשים עם מוגבלויות שקיבלו קצבת נכות כללית לפחות חודש אחד במשך עשור (1997-2007) בין שעבדו ובין שלא. המחקר התבסס על מאגרי מידע מנהליים של הביטוח הלאומי, הכוללים נתונים על מקבלי קצבת נכות, נכים שעברו תהליך שיקום ונתוני עבודה ושכר של נכים שעבדו.

ממצאי המחקר תומכים בתיקון לחוק ביטוח לאומי בעקבות ועדת לרון, אשר נועד לעודד נכים לצאת לעבודה תוך המשך קבלת קצבה חלקית. זיהוי קבוצות נכים המועמדים להשתכר יותר יאפשר להשקיע בהן משאבי שיקום מוגברים כדי שיממשו את הפוטנציאל שלהם להשתכר יותר. הקבוצות הללו ממחישות את הכיוון הכללי של התיקון המעודד את הנכים להשתלב יותר במעגל העבודה.

אסתר טולידנו, נעם זוסמן, רוני פריש ודניאל גוטליב, "השפעת גובה קצבאות הילדים על פריון הילודה", מחקר מס' 101, אוקטובר 2009

המחקר בחן את השפעת גובה קצבאות הילדים בישראל על הילודה במהלך השנים 2007-1994, תוך התמקדות בקיצוץ בקצבאות בשנת 2003. בהסתמך על בסיסי מידע מנהליים של המוסד לביטוח לאומי ועל התמורות הניכרות בגובה הקצבאות במהלך השנים, המחקר מגלה השפעה דיפרנציאלית לפי קבוצות אוכלוסייה: קצבת הילדים הממוצעת לילד שמקומו גבוה במשפחה הגדילה את ההסתברות של נשים נשואות ערביות ללדת בסדר גודל של -7% 6% ושל חרדיות בכ-3%, אך לא היתה לה השפעה על הילודה של כלל הנשים היהודיות הלא-חרדיות והדרוזיות; ההשפעה של הקצבה על הילודה של כל האוכלוסייה הסתכמה בפחות מ-2%. נשים מבוגרות, מטופלות בהרבה ילדים, בעלות הכנסה משפחתית נמוכה וכאלו שגדלו במשפחות ברוכות ילדים הגיבו בדרך כלל חזק יותר לשינויים בגובה הקצבה. יתר הדברים נותרו קבועים.

המחקר נערך זמן קצר לאחר הקיצוץ בקצבאות הילדים ולכן לא ברור באיזו מידה הירידה בילודה תתמיד. כמו כן הקיצוץ התרחש בסמיכות זמנים לתפניות במחזורי העסקים ולפגיעה נרחבת ברשת הביטחון החברתית וייתכן שהאומדנים לא התחשבו בגורמים אלו במלואם.